

Portrék és attribútumok

Somorjai Balázs fotóiról

*Történelmileg artikulálni a múltat,
ez nem ugyanaz, mint megállapítani,
„hogyan is történt valójában”.*

Walter Benjamin: A történelem fogalmáról

Somorjai Balázs fotósorozatai a megkomponáltság és a téma mikrohistóriai jelentősége között egyensúlyoznak, felidézve ezzel a fotográfia természetéről, azaz a dokumentarista és rendezői mód ellentétéről, dialektikus egységéről szóló filozófiai, művészeti vitákat. (Volt már erről a problémáról szó Korniss Péter munkáival kapcsolatban: *Dialektikus átcsapás, Mozgó Világ*, 2013/6).

A képeken az elhagyott állomáshelyére visszatérő vasúti állomásfőnök története vagy extrém előadóművész, harangöntők vagy határ menti kis falvak jelennek meg. Somorjai az elfelejtett, a partvonalon kívülre sodródott történetekben keresi és látja meg az emberit és a megörökítésre méltót. Ironikus módon egyetlen csendélet sorozatának is egy lassan elfelejtett tárgy, a pillaszék a főszereplője, ennek sajátos modernista esztétikája, viszonya a mindennapi élethez és vizuális kultúrához.

A *Panelvilág* sorozat lakótelepen élők portréiból áll. A képek az alanyok saját lakásában készültek, azaz legintimebb környezetükben; nem épületek díszletek, valódi lakások, bútorok és ruhák, eredeti használati vagy dísz tárgyak láthatók a felvételeken. Mégsem elkapott pillanatokról vagy egyszerű voyeurkodásról van szó. A felhalmozott tárgyak attribútumként veszik körbe az alanyokat, mint a késő reneszánsz vagy manierista portrékon, visszaalva foglalkozásukra, hobbijukra, egész személyiségükre. A jellemzően frontális beállítások és szigorúan kezelt fények távolítóan hatnak, a strukturált előtér és háttér színpadszerűvé teszi a teret. Az arckifejezések szigorúak és magukba fordulóak, egyfajta maszkként védelmezik a portréalanyok legbensőbb érzéseit – mint Bronzino képein – még torna gyakorlatok közben is.

A római jog-tankönyv vagy munkaeszköz, esetleg logók jelzik a foglalkozást; az ételfutár biciklijé és jellegzetes szigetelt táskája jól látható és azonosítható a mindennapi tapasztalat alapján. Máskor a portrék az extrémig távolodnak a hétköznapitól: a panelgazda portréja, akinek lábánál háziállata, egy élő malac látható, vagy a rúdtornász, aki még a háztartási munkákat is akrobatikus módon végzi. A hangsúlyozott beállítás ellenére azonban itt mégis a dokumentumérték kerül előtérbe: a rúd, a disznó és a mögöttük álló élettörténet valódi.

Gárdonyi László

Somorjai Balázs: Fügésben sorozat

42

Somorjai Balázs: Fügésben sorozat

Somorjai Balázs: Panelvilág, Miki, grafikus

Somorjai Balázs: Panelvilág, Jani, szobafestő-mázoló

Somorjai Balázs: Panelvilág, Kata, rüdtornász

44

Szerzőink könyvei

